The Comparative Legal Study of Problem and Obstacle of Money Transfer and International Payment in Thailand and Singapore

Natharika Chan[1,*]

Abstract

This research is a comparative legal study of Thailand and Singapore relating to the payment and international money transfer. To prepare the readiness of Thailand banking sector for the ASEAN and the expansion of e-commerce, Thailand should review Thai law and regulation that will be a problem or an obstacle to this type of business. Thus studying of Singapore law and regulation will be the great benefit to properly adapt and develop Thai law. According to this research, Thailand and Singapore have a similar law and regulation relating to the payment and international money transfer. However, Thai law is still unclear in many issues such as law and regulation and regulator. The recommendation of this research is that there are a lot of issues that we can learn from Singapore Law such as bankruptcy issue, personal information protection issue, and organization issue.

Keywords: payment system, e-commerce, AEC

[1] School of Law, University of the Thai Chamber of Commerce

* Corresponding author. E-mail: natharikachan@gmail.com

การศึกษาเปรียบเทียบทางกฎหมายเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคของการโอนเงิน และการชำระเงินระหว่างประเทศในประเทศไทยและประเทศสิงคโปร์

ณัฐริกา แชน[1,*]

บทคัดย่อ

วิจัยฉบับนี้เป็นวิจัยศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายเกี่ยวข้องกับการโอนเงินและการชำระเงินระหว่างประเทศของประเทศไทยและประเทศสิงคโปร์เนื่องจากปัจจุบันเมื่อประเทศไทยเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนประกอบกับการขยายตัวของการทำธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-Commerce) อย่างรวดเร็ว เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมของภาคการธนาคารของไทย การศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องที่เป็นอุปสรรคต่อการเปิดเสรีภาคธนาคารของไทยจึงมีความจำเป็น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การศึกษาหลักเกณฑ์ของประเทศสิงคโปร์เพื่อนำมาปรับปรุงและพัฒนากฎหมายของประเทศไทย จากการวิจัยพบว่าทั้งประเทศไทยและประเทศสิงคโปร์มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการโอนเงินและการชำระเงินระหว่างประเทศที่คล้ายคลึงกัน แต่กฎหมายไทยยังมีความไม่ชัดเจนในหลาย ๆ ประเด็น อาทิ กฎหมายที่ใช้บังคับ องค์กรกำกับดูแล เป็นต้น ทั้งนี้เมื่อพิจารณากฎหมายของสิงคโปร์มีหลายประเด็นที่เราสามารถนำมาปรับใช้กับประเทศไทยได้ อาทิ เรื่องล้มละลาย เรื่องการคุ้มครองส่วนบุคคลและองค์กรกำกับดูแล เป็นต้น

คำสำคัญ: ระบบการชำระเงิน การพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

[1] คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

* Corresponding author. E-mail:natharikachan@gmail.com

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายไทยและกฎหมายสิงคโปร์ที่เกี่ยวกับการประกอบธุรกิจ ธนาคารในประเด็นเกี่ยวกับการโอนเงินและการชำระเงินระหว่างประเทศ

2. เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนา ปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจธนาคารของประเทศไทยที่เกี่ยวกับการโอนเงินและการชำระเงินระหว่างประเทศเพื่อเตรียมความพร้อมกับการเปิดเสรีประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากงานวิจัย วิทยานิพนธ์ หนังสือ บทความต่าง ๆ และตัวบทกฎหมายที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ รวมทั้งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ที่ปรากฏบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต วิทยานิพนธ์ หนังสือ บทความต่าง ๆ และตัวบทกฎหมายที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ รวมทั้งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ที่ปรากฏบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. หน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการเจรจาการเปิดเสรีภาคธนาคารสามารถนำผลการศึกษาจากรายงานวิจัยนี้ไปประกอบการเจรจาเปิดตลาดการค้าบริการด้านการธนาคารของอาเซียน

2. หน่วยงานที่รับผิดชอบในการกำหนดนโยบายด้านการธนาคารนำข้อเสนอแนะจาก รายงานวิจัยไปพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสาขาธุรกิจการธนาคารเพื่อรองรับการเปิดเสรีการค้าบริการอาเซียน

ผลการวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้เป็นการศึกษาเปรียบเทียบกฎหมาย ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการเปิดเสรีธนาคารเกี่ยวกับการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ของประเทศไทยและประเทศสิงคโปร์ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1 ประเทศไทย

ธนาคารแห่งประเทศไทยมีความพยายามในการปฏิรูปเชิงโครงสร้างของระบบการชำระเงินสำหรับธุรกรรมพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์หลักใหญ่สำคัญ 2 ประการได้แก่ การสร้างความร่วมมือ ในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการชำระเงิน และการปฏิรูปกฎหมายด้านระบบการชำระเงินให้เป็นเอกภาพซึ่งในปัจจุบันยังคงมีความซ้ำซ้อนกันอยู่

1.1 กฎหมายที่เกี่ยวข้องในการกำกับดูแลการโอนเงินและการชำระเงินระหว่างประเทศในประเทศไทย (Electronic Payment and Settlement System) ในปัจจุบัน ได้แก่

ก. พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการควบคุมดูแลธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2551 (พระราชกฤษฎีกาe-Payment)

พระราชกฤษฎีกาฉบับนี้มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 14 มกราคม กฎหมาย พ.ศ. 2552 เป็นกฎหมายลำดับรองภายใต้พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 โดยพระราชกฤษฎีกาดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อรักษาความมั่นคงทางการเงินและการพาณิชย์เสริมสร้างความเชื่อถือและยอมรับในระบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ป้องกันความเสียหายต่อสาธารณชน รวมทั้งส่งเสริมการใช้บริการ e-Payment ผู้ประกอบธุรกิจที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกฎหมายฉบับนี้มี 3 ประเภทคือ

ธุรกิจบริการที่ต้องแจ้งให้ทราบ (บัญชี ก) ต้องขอขึ้นทะเบียน (บัญชี ข) และต้องได้รับอนุญาต (บัญชี ค) ก่อนให้บริการ

นอกจากนี้ ธนาคารแห่งประเทศไทยยังได้จัดทำแนวปฏิบัติเรื่อง “การคุ้มครองผู้ใช้เงินอิเล็กทรอนิกส์” เป็นแนวทางสำหรับผู้ให้บริการ e-Money ที่ได้รับอนุญาตตามบัญชี ค (แห่งพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการควบคุมดูแลธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ทุกรายใช้ปฏิบัติต่อผู้ใช้บริการโดยคำนึงถึงสิทธิของผู้ใช้บริการ โดยเฉพาะสิทธิพื้นฐานที่ 4 ประการ คือ 1) สิทธิที่จะได้รับข้อมูลที่ถูกต้อง (Right to be informed) 2) สิทธิที่จะเลือกซื้อผลิตภัณฑ์และบริการทางการเงินได้อย่างอิสระ (Right to choose) 3) สิทธิที่จะร้องเรียนเพื่อความเป็นธรรม (Right to be heard) และ 4) สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาค่าชดเชยหากเกิดความเสียหาย (Right to redress) เพื่อเป็นการง่ายต่อความเข้าใจของผู้ประกอบธุรกิจอีกด้วย

ข. ประกาศกระทรวงการคลังที่ออกตามประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 58 เรื่อง กิจการที่ต้องขออนุญาตตามข้อ 5 แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ปว.58 (การประกอบธุรกิจบัตรเงิน อิเล็กทรอนิกส์) ลงวันที่ 4 ตุลาคม 2547 ประกาศฯดังกล่าวได้กำหนดให้การออกบัตรเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Money) ของผู้ประกอบธุรกิจที่ไม่ใช่สถาบันการเงินซึ่งเป็นกิจการที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับการธนาคารเป็นกิจการที่ต้องขออนุญาต

ค. พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยวิธีการแบบปลอดภัยในการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2553 เป็นกฎหมายที่ออกมาเพื่อกำหนดวิธีการแบบปลอดภัยตามมาตรา 25 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 โดยมุ่งเน้นไปที่การรักษาความมั่นคงปลอดภัยของทรัพย์สินสารสนเทศในการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ อันจะทำให้มีการยอมรับและเชื่อมั่นในข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์มากยิ่งขึ้น

ง. พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการควบคุมดูแลธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ พ.ศ. 2559 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 30 มีนาคม พ.ศ. 2559 ที่ผ่านมา และจะมีผลบังคับใช้เมื่อพ้นกำหนด 120 วันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไปซึ่งก็คือ วันที่ 28 กรกฎาคม พ.ศ. 2559 โดยกฎหมายดังกล่าวออกมาเพื่อควบคุมดูแลธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ทั้งระบบให้มีมาตรการเดียวกันทั้งผู้ให้บริการภาคเอกชนและผู้ให้บริการที่เป็นหน่วยงานของรัฐ โดยปัจจุบันสถาบันการเงินเฉพาะกิจซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐตามพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 ได้ให้บริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ในเชิงพาณิชย์เช่นเดียวกับผู้ให้บริการในภาคเอกชน จึงควรมีการควบคุมดูแลการรักษาความมั่นคงปลอดภัยในการประกอบธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ

จ. ประกาศและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับระบบการชำระเงินโดยทางอิเล็กทรอนิกส์มีประกาศที่ออกโดยธนาคารแห่งประเทศไทยอีกหลายฉบับ ได้แก่

1) ระเบียบธนาคารแห่งประเทศไทยว่าด้วยการบริการบาทเนต พ.ศ. 2549

2) ระเบียบธนาคารแห่งประเทศไทยที่เกี่ยวกับระบบการหักบัญชีเช็คด้วยภาพเช็ค และระบบการจัดเก็บภาพเช็ค หรือ ระบบICAS (Imaged Cheque Clearing and Archive System) ได้แก่ ระเบียบธนาคารแห่งประเทศไทยที่ สรข. 1/ 2554 ว่าด้วย

ระบบการหักบัญชีเช็คด้วยภาพเช็คและระบบการจัดเก็บภาพเช็ค

3) ระเบียบธนาคารแห่งประเทศไทยที่เกี่ยวกับการให้บริการด้านการเงินด้วยวิธีอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Financial Services: EFS) ได้แก่ ระเบียบธนาคารแห่งประเทศไทยที่ สรข. 1/2553 ว่าด้วยการให้บริการด้านการเงินด้วยวิธีอิเล็กทรอนิกส์ผ่านเครื่องปฏิบัติงาน (Electronic Financial Services via Certified Servers)

4) ระเบียบธนาคารแห่งประเทศไทยว่าด้วยการให้บริการด้านการเงินด้วยวิธีอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Financial Service) พ.ศ. 2544 และฉบับที่ 2 พ.ศ. 2546

2. ประเทศสิงคโปร์

หน่วยงาน Monetary Authority of Singapore (MAS) เป็นธนาคารกลางของประเทศสิงคโปร์ที่ได้ออกกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการกำกับดูแลการชำระเงิน (Electronic Payment and Settlement System) โดยทางอิเล็กทรอนิกส์ของประเทศสิงคโปร์ ได้แก่

2.1 กฎหมาย The Payment and Settlement Systems (Finality and Netting) Act 2002) เป็นกฎหมายที่ออกมาโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะทำให้ระบบการชำระเงินในประเทศสิงคโปร์เป็นระบบปลอดภัยต่อเศรษฐกิจของประเทศเนื้อหาสาระสำคัญของกฎหมายดังกล่าว ได้กำหนดให้หน่วยงาน The Monetary Authority of Singapore (MAS) ที่ถูกจัดตั้งขึ้นตามกฎหมายThe Monetary Authority of Singapore Act (Cap.186) เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการกำหนดให้ระบบชำระเงินใด ๆ เป็นระบบชำระเงินที่เรียกว่า “Designated System” ทั้งนี้ เพื่อให้ระบบการชำระเงินดังกล่าวอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของหน่วยงาน MAS ตามกฎหมายฉบับนี้ โดยกฎหมายฉบับนี้ มีเนื้อหาสำคัญโดยกล่าวถึงกรณีที่มีเรื่องของล้มละลายเข้ามาเกี่ยวข้องโดยกำหนดให้นำบางมาตราของกฎหมายล้มละลาย (The Bankruptcy Act) มาใช้เพื่อคุ้มครองผู้ที่เกี่ยวข้องกับธุรกรรมการชำระเงินในกรณีที่มีฝ่ายที่เกี่ยวข้องตกเป็นบุคคลล้มละลายกำหนดให้ธุรกรรมโอนเงิน หรือชำระเงินในระบบการชำระเงินถือเป็นธุรกรรมที่สิ้นสุดและไม่สามารถเพิกถอนได้ ทั้งนี้เพื่อให้การบริหารจัดการระบบการชำระเงินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพไม่ให้ใช้กฎหมายฉบับนี้กับคำสั่งการโอนเงิน (Transfer Order) ที่ได้ทำขึ้นหลังจากที่ศาลมีคำสั่งให้ผู้โอนเงินเป็นบุคคลล้มละลายแล้ว นอกจากนี้ กฎหมายฉบับนี้ยังมีเนื้อหาสาระสำคัญในเรื่องของการกำหนดเขตอำนาจศาลและกำหนดให้ระบบการชำระเงินตามกฎหมาย The Banking Act (Cap. 19, 1999 Ed.) ถือเป็นระบบชำระเงินที่อยู่ภายใต้กฎหมายฉบับนี้ด้วย

2.2 กฎหมาย Payment Systems Oversight Amendment Act 2013 ได้ถูกแก้ไขเมื่อปี ค.ศ. 2012 เมื่อวันที่ 14 มกราคม ค.ศ. 2013 เพื่อให้เกิดการควบคุมที่เข้มงวดมากขึ้นโดยหน่วยงาน MAS โดยเฉพาะในเรื่องของการยกระดับให้ทุกธุรกิจที่เกี่ยวข้องปฏิบัติตามกฎหมายของสิงคโปร์อย่างเคร่งครัด การแก้ไขในครั้งนี้นับว่าเป็นการแก้ไขครั้งแรกหลังจากที่กฎหมายฉบับนี้ได้ออกมาในปี ค.ศ. 2006 หลักสำคัญที่มีการเปลี่ยนแปลงในกฎหมายใหม่มีสาระสำคัญ ดังนี้ การป้องกันในเรื่องของการรักษาความลับของข้อมูลที่ปรากฏในรายงานของหน่วยงาน MAS ที่ส่งให้กับผู้ประกอบการในเรื่องของระบบการชำระเงิน การให้อำนาจหน่วยงาน MAS ในเรื่องของอำนาจฉุกเฉินที่เกี่ยวกับผู้ประกอบการระบบชำระเงินในกรณีฉุกเฉิน อาทิเช่น ในกรณีที่ผู้ประกอบการกลาย

เป็นบุคคลล้มละลาย หรือไม่สามารถประกอบกิจการต่อไปได้ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจะทำให้หน่วยงาน MAS สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ อย่างทันทีเพื่อเป็นการลดผลเสียให้มีผลร้ายแรงน้อยลงต่อภาคการเงินของประเทศ

3. ข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการโอนเงินและชำระเงินระหว่างประเทศไทย

การโอนเงินและการชำระเงินระหว่างประเทศเมื่อมีการเปิดเสรีประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเป็นประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจและมีความสำคัญต่อการเปิดเสรีภาคบริการของไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาคการบริการทางการเงิน ซึ่งการบริการทางการเงินโดยทั่วไปรวมถึงธุรกิจเกี่ยวกับการธนาคาร ธุรกิจหลักทรัพย์ ธุรกิจประกันภัย และธุรกิจเกี่ยวกับอัตราแลกเปลี่ยน สำหรับวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยเลือกศึกษาในประเด็นของการโอนเงินและชาระเงินระหว่างประเทศ เนื่องจากปัจจุบันแนวโน้มการประกอบธุรกิจและการซื้อขายสินค้ามุ่งไปสู่การซื้อสินค้าออนไลน์มากขึ้น ทั้งในด้านการค้าสินค้าและการค้าบริการ ดังนั้น นอกจากระบบการโอนเงินที่ดีมีมาตรฐาน ใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย มีความปลอดภัยและได้รับความไว้วางใจจากผู้บริโภค การมีกฎหมายที่เอื้อประโยชน์และไม่เป็นอุปสรรคต่อการทำธุรกิจจึงเป็นสิ่งที่สำคัญ ที่ผ่านมาธนาคารแห่งประเทศไทยเตรียมพัฒนาระบบการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ และระบบ ATM Pool ซึ่งเป็นการเชื่อมโยงระบบ ATM ของแต่ละประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเข้าด้วยกัน โดยในอนาคตบัตร ATM ของประเทศหนึ่งจะสามารถใช้ได้กับเครื่อง ATM ในทุกประเทศสมาชิกอาเซียน

ในวิจัยฉบับนี้ผู้วิจัยเลือกศึกษากฎหมายเกี่ยวกับการโอนเงินและการชำระเงินระหว่างประเทศของประเทศไทยเปรียบเทียบกับประเทศสิงคโปร์ สำหรับประเทศไทย ประเทศไทยมีกฎหมายที่ออกมาเพื่อรองรับการเกี่ยวกับการโอนเงินระหว่างประเทศทั้งในระดับพระราชบัญญัติพระราชกฤษฎีกา ไปจนถึงระดับประกาศ แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศสิงคโปร์แล้ว มีข้อเสนอแนะที่สามารถนำมาใช้กับประเทศไทยได้หลายประการ เนื่องจากประเทศสิงคโปร์มีกฎหมายและกฎเกณฑ์ที่กำกับดูแลภาคการเงินของประเทศสิงคโปร์และมีการพัฒนาและแก้ไขเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ โดยประเทศสิงคโปร์นับว่าเป็นประเทศที่มีการทำธุรกรรมซื้อขายออนไลน์มากที่สุดในทวีปเอเชียโดยประชากรประมาณร้อยละ 80 ของประเทศสิงคโปร์มีการซื้อขายออนไลน์ทุกเดือน ประเทศสิงคโปร์จึงถือเป็นประเทศที่มีความพร้อมทั้งทางด้านกฎหมาย ระบบการชำระเงินที่มีความน่าเชื่อถือและเทคโนโลยีที่ทันสมัย

จากการศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายเกี่ยวกับการโอนเงินและการชำระเงินระหว่างประเทศของประเทศไทยและประเทศสิงคโปร์ เห็นได้ว่าค่อนข้างมีความคล้ายกันในเรื่องของการมุ่งเน้นในเรื่องการให้อำนาจแก่หน่วยงานทั้งสอง โดยกฎหมายหลักของทั้งสองประเทศเพียงแต่กำหนดนโยบายหลักใหญ่ไว้เท่านั้นแต่ให้อำนาจหน่วยงานในการออกกฎเกณฑ์ทีเกี่ยวข้อง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการที่ประเทศได้มีความร่วมมือในการสร้างระบบการชำระเงินที่เป็นมาตรฐานเดียวกันใน ASEAN จึงส่งผลให้กฎหมายใหม่ของสองประเทศดังกล่าวมีความคล้ายคลึงกัน แต่อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัย พบว่า มีปัญหาและข้อเสนอแนะสำหรับปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องของประเทศไทยดังนี้

3.1 ปัญหาความซ้ำซ้อนของกฎหมาย

ปัญหา กฎหมายที่ควบคุมกำกับดูแลในเรื่องของระบบการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทยมีอยู่หลายฉบับ เนื่องจากธนาคารแห่งประเทศไทยซึ่งเป็นหน่วยงานที่กำกับดูแลในเรื่องดังกล่าวก็มีความพยายามในการออกกฎระเบียบเพื่อมาควบคุมให้การชำระเงินผ่านทางอิเล็กทรอนิกส์เป็นไปในมาตรฐานเดียวกัน แต่การมีกฎหมายหลายฉบับจะสร้างภาระให้แก่ผู้ประกอบธุรกิจในการปฏิบัติตามและอาจเป็นอันยากแก่การเข้าใจ ของประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้อง

ข้อเสนอแนะ เสนอให้มีการรวบรวมกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการโอนเงินและการชำระเงินระหว่างประเทศไว้ในกฎหมายฉบับเดียวกัน และธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นหน่วยงานโดยตรง ในการรับผิดชอบในเรื่องดังกล่าวจึงควรทำหน้าที่ในการให้ความรู้ความเข้าใจแก่ผู้ใช้บริการหรือผู้ให้บริการอย่างชัดเจน เพื่อให้การปฏิบัติตามกฎหมายและกฎเกณฑ์ดังกล่าวเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.2 ปัญหาเรื่องการเก็บรักษาและเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ใช้บริการ

ปัญหา เมื่อพฤติกรรมการซื้อของผู้คนเปลี่ยนเป็นซื้อผ่านทางออนไลน์ การชำระค่าสินค้าส่วนมากจึงเป็นการจ่ายผ่านทางอิเล็กทรอนิกส์ ไม่ว่าจะเป็นการโอนเงินทาง Internet Banking, Mobile Banking, PayPal หรืออื่น ๆ ซึ่งการสมัครบริการการชำระเงินเหล่านี้ ผู้ใช้บริการจำเป็นต้องกรอกข้อมูลส่วนตัวเพื่อยืนยันตัวตน และสามารถใช้บริการได้ คำถามที่ตามมาคือความปลอดภัยในการจัดเก็บข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ใช้บริการเช่นนี้มีมากน้อยเพียงใด ข้อมูลส่วนบุคคลนี้จะรั่วไหลไปยังบุคคลภายนอกหรือไม่ แม้จะมีกฎหมายที่นำมาปรับใช้กับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ใช้บริการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์กับธนาคารพาณิชย์ถึง 3 ฉบับแล้วก็ตาม ผู้วิจัยเห็นว่าความคุ้มครองกฎหมายให้ยังไม่เพียงพอที่จะคุ้มครองและครอบคลุมไปถึงผู้ใช้บริการของธนาคารในทุกกรณี

ข้อเสนอแนะ ควรมีการออกกฎหมายเพื่อคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลได้ในทุกกรณียกตัวอย่างเช่น ในการกำหนดข้อตกลงการใช้ข้อมูลส่วนบุคคล กฎหมายควรกำหนดให้การใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลทุกกรณี (opt-out) เพื่อที่จะทำให้เจ้าของข้อมูลเกิดความมั่นใจในการให้ข้อมูลส่วนบุคคลแก่ผู้ประกอบการและเสริมความมั่นใจของผู้ใช้บริการที่มีต่อการให้บริการของธนาคาร และยังจะเป็นการพัฒนา ความสามารถในการแข่งขันกับธนาคารต่างประเทศได้อย่างยั่งยืนอีกด้วย

3.3 ปัญหาการใช้ระบบการชำระเงินแบบ RTGS

ปัญหา ในปัจจุบัน ระบบการชำระเงินแบบ RTGS[3] ในประเทศภูมิภาคอาเซียนยังคงมีการกำหนดให้ธนาคารที่ทำการจ่ายเงินต้องนำหลักประกันไปวางไว้กับธนาคารกลางเพื่อเป็นหลักประกันซึ่งปัญหาดังกล่าวอาจเป็นอุปสรรคสำหรับการชำระเงินและเป็นการเพิ่มค่าใช้จ่ายในการ ชำระเงินระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน

[3] ระบบการชำระเงินแบบ RTGS เป็นระบบการชำระเงินแบบเรียลไทม์ที่จะทำการโอนเงินจากผู้ชำระเงินไปยังผู้รับเงินแบบ ทันทีทันใด โดยการชำระเงินแบบเรียลไทม์นี้จะเกิดขึ้นเป็นครั้งและทันทีเมื่อมีคำสั่งจากผู้ชำระเงินให้ทำการโอนเงินทำให้ธนาคารที่เป็นตัวกลางในการชำระเงินไม่ต้องรับความเสี่ยงจากการโอนเงินดังกล่าว และยังก่อให้ ความรวดเร็วและปลอดภัยอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ ประเทศสมาชิกอาเซียนอาจแก้ไขปัญหานี้ได้โดยการทำเป็นสัญญาข้ามพรมแดนระหว่างธนาคารกลางของแต่ละประเทศในเรื่องหลักประกันเพื่อลดอุปสรรคในเรื่องดังกล่าว

3.4 ปัญหาในเรื่องของการขาดกฎหมายการชำระเงินข้ามพรมแดนสำหรับ ธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ที่เป็นมาตรฐานระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน

ปัญหา ปัจจุบัน พบว่า ประเทศสมาชิกอาเซียนบางประเทศเท่านั้นที่มีการออกกฎหมายในเรื่องดังกล่าวแล้ว แต่การออกกฎหมายดังกล่าวมาใช้นั้นเป็นเพียงการออกกฎหมายภายในของแต่ละประเทศที่ไม่มีมาตรฐานอันเป็นอันหนึ่งเดียวกัน ซึ่งปัญหานี้นับว่าเป็นปัญหาสำคัญที่ประเทศสมาชิกควรตระหนักเพื่อให้การเปิดเสรีทางด้านการเงินโดยเฉพะอย่างยิ่งการชำระเงินเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ปัญหาการขาดกฎหมายที่เป็นมาตรฐาน นับได้ว่าเป็นปัญหาสำคัญอันจะเป็นอุปสรรคใหญ่ที่ทำให้ระบบการชำระเงินระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนไม่เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม ในรายงาน Financial Sector Assessment Program (FSAP) ของ The IMF และ World Bank ได้รายงานไว้ว่า ประเทศที่กำลังพัฒนาส่วนใหญ่มีความจำเป็นในการพัฒนากฎหมายของประเทศตนเกี่ยวกับการชำระเงิน ประเทศสมาชิกอาเซียนที่มีกฎหมายเฉพาะในเรื่องของการชำระเงินได้แก่ ประเทศสิงคโปร์ (กฎหมายThe Payment and Settlement Systems (Finality and Netting) Act of 2002 และ กฎหมาย The Payment Systems Act of 2003)

ข้อเสนอแนะ ธนาคารแห่งประเทศไทยควรเตรียมความพร้อมในการออกกฎหมายเพื่อสร้างกฎเกณฑ์หรือกฎหมายมาควบคุมการชำระเงินของธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ข้ามพรมแดน โดยศึกษาจากประเทศสิงคโปร์

3.5 ปัญหาการกำกับดูแลระบบการโอนเงินและการชำระเงินระหว่างประเทศ

ปัญหา สำหรับประเทศไทย ปัจจุบันถึงแม้ว่าธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นผู้กำกับดูแลหลักสำหรับการโอนเงินและการชำระเงินระหว่างประเทศ แต่หน่วยงานที่ธนาคารแห่งประเทศไทยดูแลจะเป็นสถาบันการเงินที่ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับสถาบันการเงิน หรือกิจการธนาคารพาณิชย์ตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศไว้เท่านั้น แต่อย่างไรก็ตามปัจจุบันมีธุรกิจที่เกี่ยวข้องการโอนเงินและการชำระเงินที่เป็นรูปแบบอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ธนาคารพาณิชย์ ซึ่งกิจการเหล่านั้นก็จะไม่ได้อยู่ภายใต้การกำกับดูแลโดยแห่งประเทศไทย ทำให้กฎเกณฑ์ต่างที่นำมาบังคับใช้รวมถึงหน่วยงานในการกำกับดูแลก็แตกต่างกันออกไป ทำให้การดูแลโดยหน่วยงานไม่ทั่วถึง และเกิดปัญหาในทางปฏิบัติโดยเฉพาะอย่างยิ่งในภายหลังที่มีผู้ให้บริการที่ไม่ใช่สถาบันการเงินเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ

3.6 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

จากการศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายของประเทศสิงคโปร์ ผู้วิจัยเห็นว่ากฎหมายของประเทศสิงคโปร์ที่เกี่ยวข้องกับการโอนเงินและชำระเงินที่ปรากฏอยู่ในกฎหมายของประเทศสิงคโปร์แต่ไม่พบในกฎหมายชำระเงินของกฎหมายไทย โดยผู้วิจัยข้อเสนอข้อเสนอแนะเพิ่มเติมที่ประเทศไทยควรนำมาปรับใช้ ดังนี้

1) ประเทศไทยควรให้อำนาจฉุกเฉินแก่ธนาคารแห่งประเทศไทยในกรณีที่ผู้ประกอบการเกี่ยวกับระบบชาระเงินและโอนเงินประสบปัญหา อาทิในกรณี

ที่ผู้ประกอบการกลายเป็น บุคคลล้มละลาย หรือไม่สามารถประกอบกิจการต่อไปได้ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจะทำให้ธนาคารแห่งประเทศไทยสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างทันท่วงที โดยอำนาจฉุกเฉินดังกล่าว รวมถึงการที่กำหนดระบบการชำระเงินหยุดการดำเนินงานชั่วคราวหรือสามารถเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้ เพื่อเป็นการลดผลเสียให้มีผลร้ายแรงน้อยลงต่อภาคการเงินของประเทศ

2) ประเทศไทยควรเพิ่มมาตรการเกี่ยวกับการป้องกันในเรื่องของการรักษาความลับของข้อมูลของลูกค้าโดยมีการระบุไว้ในกฎหมายให้ชัดเจน

3) ประเทศไทยควรกำหนดให้นำกฎหมายล้มละลาย (The Bankruptcy Act) มาใช้ กับธุรกรรมที่ทำขึ้นในระบบชำระเงินเพื่อคุ้มครองผู้ที่เกี่ยวข้องกับธุรกรรมการชำระเงินในกรณีที่มีฝ่ายที่เกี่ยวข้องตกเป็นบุคคลล้มละลาย อาทิ การกำหนดให้ธุรกรรมโอนเงิน หรือชำระเงินในระบบการชำระเงินถือเป็นธุรกรรมที่สิ้นสุดและไม่สามารถเพิกถอนได้และไม่ให้ใช้กฎหมายฉบับนี้กับคำสั่งการโอนเงิน (Transfer Order) ที่ได้ทำขึ้นหลังจากที่ศาลมีคำสั่งให้ผู้โอนเงินเป็นบุคคลล้มละลายแล้ว ทั้งนี้เพื่อให้การบริหารจัดการระบบการชำระเงินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นต้น

สรุป

การรวมกลุ่มทางการเงินภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนนั้นทำให้ธนาคารต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ทางธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงไปและเพื่อรักษาความสามารถทางการแข่งขันของธนาคาร ทั้งนี้รูปแบบของธนาคารในปัจจุบันก็เปลี่ยนแปลงไปมาก ยกตัวอย่างเช่น มีรูปแบบการให้บริการแบบธนาคารเสมือน (virtual bank) ที่เป็นรูปแบบการให้บริการแบบออนไลน์ กล่าวคือ ลูกค้าสามารถทำธุรกรรมทางการเงินได้ โดยในระยะเวลาอันใกล้นวัตกรรมกรรมทางการเงินจะมีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น (สิริพรรณ แซ่ติม, 2559)

นอกจากนี้ ภาคธุรกิจควรมีโอกาสเข้าถึงบริการทางการเงินได้สะดวกขึ้นจากการมีจำนวนผู้ให้บริการทางด้านการเงินเพิ่มขึ้นเป็นการเพิ่มทางเลือกให้กับภาคธุรกิจและภาคธุรกิจสามารถทำธุรกรรมชำระเงินระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนได้สะดวกยิ่งขึ้นผ่านโครงการเชื่องโยงระบบการชำระเงินในภูมิภาคอาเซียน ทำให้ต้นทุนในเรื่องการชำระเงินลดลงตามไปด้วย (สิริลักษณ์ ทองพูน, 2559) ดังนั้น นอกจากการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้มีความทันสมัยและส่งเสริมการโอนเงินและการชำระเงินระหว่างประเทศแล้ว ประเทศไทยก็ควรพิจารณาถึงผลกระทบที่มาพร้อมกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอย่างการโอนเงินและชำระเงินระหว่างประเทศผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ด้วยและควรต้องเร่งดูแลหาทางแก้ไขเพื่อเตรียมความพร้อมต่อปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นได้ว่าจะเป็นเรื่องของภัยคุกคามทางไซเบอร์ที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายอย่างมากแก่ธนาคารและลูกค้าของธนาคาร ความสามารถในการแข่งขันของสถาบันการเงินท้องถิ่นที่อาจจะด้อยกว่าสถาบันการเงินชาติอื่นที่เข้ามาลงทุนแข่งขันกับสถาบันการเงินรายย่อยในประเทศไทย ความเสี่ยงด้านความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนระหว่างการชำระเงินหรือการโอนเงินระหว่างประเทศเพราะผลขาดทุนจากอัตราแลกเปลี่ยนอาจกระทบถึงกำไรทั้งหมดของผู้ประกอบธุรกิจรายย่อยก็เป็นได้ และการชำระเงินด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์นั้นจำเป็นที่จะต้องมีกฎหมายที่เข้ามากำกับดูแล และคุ้มครองการเก็บรักษาและการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ใช้บริการเพื่อป้องกันไม่ให้ข้อมูลส่วนตัวของผู้ใช้บริการนั้นถูกส่งต่อไปยังบุคคล

ภายนอกโดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของเสียก่อน เพื่อให้ประเทศไทยมีการพัฒนาระบบการโอนเงินและชำระเงินระหว่างประเทศที่มีเสถียรภาพเอื้อต่อการค้าและการลงทุนของประเทศต่อไป

บรรณานุกรม

สิริพรรณ แซ่ติม. (2559). แนวโน้มธนาคารเสมือนในประเทศไทย. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, *36*(3), 236-256.

สิริลักษณ์ ทองพูน. (2559). คุณภาพการบริการและความพึงพอใจของผู้ใช้บริการธนาคาร. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, *36*(2), 70-83.

ASEAN Briefing. (2014). ASEAN 5 prepares for integrated payment system. Retrieved January 6, 2016, from http://www.aseanbriefing.com/news/2014/01/31/asean-5-prepares-integrated-payment-system.html

Barvell, K. (2002). Risks and developments in payment systems. Retrieved March 16, 2016, from http://www.imf.org/external/np/leg/sem/2002/cdmfl/eng/barvell.pdf

Massmann, O. (2015). ASEAN banking integration framework: What you must know. Retrieved January 20, 2016, from https://www.linkedin.com/pulse/asean-banking-integration-framework-what-you-must-know-massmann

Monetary Authority of Singapore. Regulation and financial stability. Retrieved January 26, 2016, from http://www.mas.gov.sg/Regulations-and-Financial-Stability/Regulations-Guidance-and-Licensing/Payment-and-Settlement-Systems/Guidelines.aspx

Parliament of Singapore. (2012). Payment systems (oversight) (amendment) bill. Retrieved January 26, 2016, from http://www.parliament.gov.sg/sites/default/files/Payment%20Systems%20(Oversight)%20(Amendment)%20Bill%2037-2012.pdf